

Landbrugets Priser.

Fra Sekretær *Aage Fogh* har vi modtaget nedestaaende Indlæg om Landbrugets Priser. Da dette fremkommer paa Grundlag af Betragtninger i Professor *K. Skovgaards* Oversigt over Landbruget 1944, se *Tidsskrift for Landøkonomi*, Hæfte 1 1945, har vi bedt Professor Skovgaard om en Udtalelse. Den bringes her sammen med Sekretær Foghs, uden at det dermed er Hensigten at indlede en videregaaende Diskussion om Problemet.

Hr. Professor *Skovgaard* har i en længere Redegørelse for Landbrugets Forhold i 1944 sagt adskillige rigtige Bemærkninger, men samtidig har Professoren benyttet en betydelig Del af den anvendte Plads til at bevise, at den gældende Kornlov er uden Indflydelse paa Prisdannelsen her i Landet. Ja, Professoren beviser endog, at Kornloven i Kraft af de ansatte Priser og den tvungne Aflevering forhindrer det store Landbrug i at tjene Penge, idet Afleveringsprisen 26—30 Øre pr. kg ligger ca. 15—20 Øre under Kornets Foderværdi, der i enkelte Tilfælde kan ansættes til 60 Øre eller mere pr. kg.

Da der efterhaanden er adskillige Landmænd og Andelsfolk, der har tiltraadt den Opfattelse, at Kornets virkelige Værdi er 50—60 Kr. — jeg henviser til Udtalelser af Gdr. *Johs. Jensen*, *Toustrup*, og Formanden for Andelsfjerkræslagterne, *Sagfører Traberg* — anser jeg det for at være meget farligt, om Professorens Udtalelser skal staa uimodsagt, og beder derfor om Plads for følgende.

Ved tidligere Lejlighed har jeg fremhævet, at de Priser, der var gældende for Flæsk, Smør og Æg, paa det Tidspunkt vi vedtog Kornloven den 17. Juli 1940, var uden rimelig Forbindelse med Kornlovens Priser.

Noteringen pr. 17. Juli 1940: Smør 324, Flæsk 182 og Æg 122.

Siden er Priserne paa Smør og Flæsk steget væsentligt, men det var Kornet, der begyndte med 25—28 og 29 Øre pr. kg.

Ved senere Love indførte vi en yderligere Stigning paa 1,25 Øre pr. kg for fuld Aflevering, og vi gennemførte Ordningen med Frihandelskorn, der i Perioder har kostet indtil 60 Kr.

I Professor Skovgaards Redegørelse findes et meget bemærkelsesværdigt Afsnit om Kartofler, hvori det hedder:

„Kartoffelprisen har ingen Bund i Opfødringsværdien, der kan anslaaes til at være 9 à 10 Kr. pr. Tønde, og under særlige Omstændigheder 14 à 15 Kr. henholdsvis 15—17 Kr., og der er derfor ingen fornuftig Landmand, der vil undlade at sælge sine Kartofler til en Pris af 18—20 Kr.“

Derefter taler Professoren en Proprietær strengt til Rette, fordi han har nægtet at sælge Kartofler til 20 Kr.

I Parentes bemærket har jeg købt Kartofler til 22 Kr. og faaet Tilbud til 26 Kr. ved senere Levering direkte fra Landmand.

Det interessante i ovenstaaende er den Erkendelse, at Kartoflerne højest har en Foderværdi af 9—10 Kr., men hvorfor forlangte man da 16 Kr. som Bundpris, da der blev forhandlet om Maksimalpris?

Jo, for i ganske særlige Tilfælde var Kartoflerne 14 à 15 Kr. værd til Opfødring.

1 Td. Korn = 4 Tdr. Kartofler = 60 Kr.

Der er uhyre meget, der tyder paa, at Frihandelskornet var bestemmende for denne Prisansættelse.

Hvornaar betales Kornet med 60 Kr.?

Professoren besvarer dette Spørgsmaal med følgende:

„Der var engang en Mand, der havde en Gris paa 50 kg, men ikke mere Korn; Grisens Værdi var 134 Kr.

Manden købte da 150 kg Korn; ved Hjælp heraf steg Grisens Vægt til 80 kg og Værdien til 230 Kr.

150 kg Korn er altsaa udbragt i 96 Kr. eller 64 Øre pr. kg.“

Det er vel nok et Bevis, men tænk, hvis Grisen nu havde vejjet 75 kg, da Kornet slap op, saa kunde vor Mand nøjes med at købe 25 kg Korn, og for det kunde han betale 26,00 Kr. eller

over 1 Kr. pr. kg. — Paa den Maade kunde vi forhøje Værdien af Kornet, men ærlig talt, er det ikke ganske meningsløst at argumentere paa den Maade?

Forholdet i Praksis er jo sædvanlig, at Landmanden ved Høstaarets Begyndelse lægger Foderplan for det kommende Aar, og derefter maa han indrette sin Besætning.

Hvis Landmanden er naaet til det Resultat, at han har 30 Tdr. Korn til Raadighed for Svineproduktionen, da maa han snarest lægge sin Plan herefter.

Som Regel findes der en Svinebesætning sammensat af Hold i forskellig Alder, f. Eks.:

5 Svin, der mangler 4 Tdr. Korn pr. Gris, 5, der mangler 3 Tdr., 5, der mangler 2 Tdr., og 5, der mangler 1 Td. I alt 50 Tdr.

Hvis alle Svin skal føres frem til de 80 kg, skal der købes 20 Tdr. Korn à 60 Kr. = 1200 Kr. Indtægten bliver 20 Svin à 230 Kr. = 4600 Kr.

Rest 3400 Kr.

Men denne Fremgangsmaade er jo ganske urimelig, thi hvis Manden sælger de 5 mindste Grise, der for Tiden kan sælges for ca. 200 Kr., kan han fodre Resten igennem uden at købe Korn, og han kan sælge 15 Svin à 230 Kr. = 3450 Kr.

Der tjenes altsaa 50 Kr. + Værdien af de 5 smaa Grise, der kan sælges, og samtidig er vor Mand fritaget for den store Risiko, der er forbundet med at købe og omsætte de 20 Tdr. Korn.

Altsaa de 60 Kr. kan kun betales af en Landmand, der er uden Evne til at disponere over Omsætningen i sin egen Bedrift.

Jeg mener derfor, vi kan fastslaa, at den Pris, der betales for Frihandelskorn, kun kan begrundes med den Kendsgerning, at de kloge snyder de mindre kloge.

Dernæst vil det være rigtigt at se paa Professorens Paastand om, at Kornlovenes Priser bevirker, at de store Gaarde, der maa aflevere 50 pCt. eller mere af deres Korn, hindres i at tjene Penge ved at omsætte deres Korn gennem Husdyrene.

Til Belysning af dette skal jeg tillade mig at fremføre et Par Tal fra Driftsbureauets Beretning 1942/43, hvor Resultatet for Svinehold, Kvæghold og Kornmarkerne viser følgende Tal:

22 Gaarde med over 100 ha har i Gennemsnit produceret 72 Svin, der har indbragt ca. 184 Kr. p r. S t k.

Foderforbruget er:

356 kg Korn à 26 Øre	93,00 Kr.
110 F. E. Mælk à 44 Øre	48,00 "
67 F. E. Grovfoder à 18 Øre	12,00 "
Udgifter til Arbejde, Dyr læge m. m.	37,00 "
<hr/>	
I alt	190,00 Kr.

eller et Underskud paa 6,00 Kr., naar Kornet afregnes til 26,00 Kr. — Det er næppe her, de store Gaarde skal tjene deres Penge.

Det maa vel saa være Malkekøerne, der giver Godsejerne de store Muligheder?

Herom fortæller Driftsbureauets Beretning følgende:

26 Besætninger fra Gaarde med over 100 ha har præsteret et Bruttoudbytte paa 739 Kr. pr. Ko.

Der er købt Kraftfoder og Mælk for	119 Kr. pr. Ko
Udgifterne til Pasning, Dyr læge m. m. er ca. . .	220 " " "
hvorefter der er ca.	400 " " "

til Betaling af det Foder, der er produceret paa Gaarden, og det er ca. 2720 F. E., hvoraf de ca. 250 F. E. er Korn.

Det bliver ca. 15 Øre pr. F. E., saa det er næppe paa denne Gren af Bedriften, Godsejeren, skal tjene de mange Penge. Hvis Køerne skal betale 40 Øre for Kornet, bliver der kun 12 Øre pr. F. E. Grovfoder.

Nej, Kornmarkerne er et langt bedre Aktiv. Paa dette Omraade har Driftsbureauet ikke nogen særlig Opgørelse for de store Gaarde, men Gennemsnit for samtlige Regnskaber viser, at Udgifterne pr. ha er 712 Kr., og da Avlen udgør 3326 kg Køerne og 512 F. E. Halm, vil man se, at her er store Muligheder for Fortjeneste, idet en F. E. er produceret for ca. 19 Øre.

Naar hele Kornavlen afregnes til 26 Øre, giver Kornmarken et Nettooverskud paa 214 Kr. pr. ha.

Man vil heraf se, at Kornproduktion med Salg for Øje er en

særdeles fin Forretning, og det er næppe muligt at finde noget Holdepunkt for den Paastand, at de store Gaarde kunde tjene endnu mere ved at omsætte Kornet gennem Husdyrene.

Hensigten med dette Indlæg er ikke at omvende Prof. Skovgaard, men derimod over for andre at pege paa den Fare, der kan være ved at støtte visse Kredse inden for Landbruget i den Opfattelse, at Kornloven betyder økonomisk Tab, da Kornets rette Værdi er 40—50 og i enkelte Tilfælde 60 Kr. pr. 100 kg.

Der kan ikke være Tvivl om, at Kornloven i Kraft af sine Priser har givet de store Gaarde en mægtig Fordel, og denne Fordel afspejler sig i følgende Tal.

Skattepligtig Indkomst efter Fradrag af Skat og Forsikring:

	1939	1941	1942	Stigning i %
Godsejere	9 200	23 000	20 700	126
Gaardejere	2 800	4 300	4 300	54
Husmænd	1 500	1 900	2 100	40

Til Oplysning maa det tilføjes, at Grænsen mellem Gaarde og Husmandsbrug er 15 000 Kr. Ejendomsskyld, en Grænse, der flytter et stort Tal af de bedste Husmandsbrug op i Gruppen for Gaardbrug, hvorved Indkomsten for Husmandsbrug kommer til at ligge meget lavt.

I Betragtning af at vi her i Landet har dannet vore Priser paa kunstig Vis, tør vi ganske sikkert fastslaa, at de fastsatte Priser har givet de store Gaarde en voldsom Fordel, medens til Gengæld de mindste Landbrugere og den brede Del af den øvrige Befolkning mangler adskilligt i at have Dækning for de stigende Leveomkostninger.

Det er i Aar hundrede Aar siden, Væverne begyndte Andelsvirksomheden i England og Folkehøjskolen blev startet i Danmark; begge disse Bevægelser, der har haft saa stor Indflydelse i Danmark, havde et økonomisk Maal, der fik Udtryk i den Sang, hvori det hedder:

Først da har i Rigdom vi drevet det vidt,
naar faa har for meget og færre for lidt.

Nægtes kan det ikke, at vi i de sidste fire Aar har arbejdet i modsat Retning.

Dette er i sig selv betænkeligt, men naar dertil kommer, at vi her i Danmark søger at indarbejde den Opfattelse, at Kornet har en Værdi af 40—50—60 Kr., samtidig med at Sverige indfører Majs til 30 Kr., saa er der en meget stor Fare for, at vi til sin Tid vil komme til at fortryde.

Aage Fogh.

Det er en noget mærkelig Form for Polemik, Sekretær Fogh betjener sig af i ovenstaaende Indlæg — som ved tidligere Lejligheder. Dels gaar han rask væk uden om væsentlige, ja stærkt fremhævede Bemærkninger i min Artikel, som ikke passer i hans Kram, dels er han en Mester i at skyde Fortolkninger og Meninger ind, som slet ikke ligger i det skrevne.

Det fremgaar saaledes klart af min Artikel, som af hvad jeg har anført ved mange andre Lejligheder, at en Kornpris paa 60 Kr. ikke har Bund i den almindelige Produktion under de nugældende Prisforhold, den skyldes udelukkende de paa Grund af de gode Høstaar i 1942 og især i 1943 stærkt forøgede Besætninger, og fremfor alt skyldes den en altfor voldsom Spekulation i Svinetillæg, hvad jeg allerede i min Nytaarsartikel i 1944 fremhævede meget stærkt og advarede imod. Og det har saa sandeligt aldeles intet med Kornloven at gøre.

Og paa Grund af den Misére, der er skabt af disse alt for store Svinebesætninger, maa man nu gaa til at fastsætte en Maksimalpris paa 14—16 Kr. for Kartoffler. Det er altsaa ikke Frihandelsprisen paa Korn, der er Aarsagen, det er et fuldkomment Fejlsyn, men Kornprisen og Kartoffelprisen har samme Aarsag, den haardnakkede og vedholdende Spekulation i Grisetillæg, hvortil kommer de for Kartofflerne særlige prisopdrivende Kræfter, som jeg udførligt har omtalt.

Nej, som jeg har fremhævet mange Gange, kan man i den almindelige, normale Produktion ikke paaregne højere Udnyttelsesværdi for Kornet end 40—45 Kr., og 9—10 Kr. for Kartoffler. Men som Sekretær Fogh nu heller ikke vil forstaa disse

Priser, hænger det sammen med, hvad der fremgaar af hans Indlæg, at han ikke skelner mellem Gennemsnitsberegninger og Grænseberegninger, saaledes som den praktiske Landmand anvender dem. Det ses saaledes, at han anvender Driftsbureauets Gennemsnitsberegninger paa en aldeles utilladelig Maade, hvad der endnu engang beviser, hvor farligt et Værktøj disse Beregninger er, og han naar dermed til det Resultat, at de store Gaarde kun kan udnytte Kornet til 26 Kr. Det ses dog direkte af det opstillede Regnskab, at de variable Omkostninger pr. Gris har været 153 Kr. til Foder, desuden 4 Kr. til Dyr-læge og Forsikring samt 1 Kr. til Forrentning, ialt 158 Kr.; der er derefter 26 Kr. i Overskud pr. Gris, thi Omkostningerne til Pasning, Heste, Bygninger, Driftsledelse vilde have været ganske uændrede, enten man holdt Svin eller ej; der er saaledes ikke en særlig Svinerøgter til at producere 72 Svin, de passes „gratis“ af Fodermesteren. Disse 26 Kr. forøger Kornprisen med 7—8 Kr., som derved kommer op paa 33—34 Kr., under denne Pris kunde den „store“ Landmand ikke have staaet sig ved at sælge sit Korn, og ud fra ganske den samme Betragtning vilde den „lille“ Landmand være villig til at betale den samme Pris, han havde Svinehuset og sin Arbejdskraft til Raadighed og ogsaa Mælk og Korn, han ønskede at udnytte.

De anførte Tal stammer fra 1942—43, og sidst i Driftsaaret blev Svineprisen yderligere stærkt forhøjet, hvad der forøgede Kornprisen, som i dette Tilfælde kom op paa 38—40 Kr., hvilket ogsaa fremgaar deraf, at Frihandelsprisen omgaaende steg med 7—8—9 Kr. efter Svineprisernes Forhøjelse.

Ganske tilsvarende Betragtninger maa anlægges paa Malkekøerne, kun at Grovfoderet for disse gaar ind i Beregningerne som fast Omkostning. Man er tvunget til at holde en Kobesætning af en vis Størrelse for at udnytte Grovfoderet og til at producere Gødning, og tilføjer man denne Besætning Korn, faar Kornet omtrent den Værdi, man faar i forøget Mælkeudbytte. Det er et gammelt, kendt Regnestykke ogsaa fra Fredens Aar, hvor Køerne i G e n n e m s n i t kun betalte Foderet med maaske 8—10 Øre pr. F.E., men hvor Kvægavlskon-sulenterne (!) ikke desto mindre forklarede Landmændene, at det

var en god Forretning at fodre med Korn og Kraftfoder til 15—17 Øre pr. F.E. Og regner vi ud, hvad en grovfodret Besætning kan betale for et Kilo Korn, saa naar vi til et Tal paa i hvert Fald 40 Øre. Ja, en Landmand, der sælger sin Mælk til Konsum til 35 Øre pr. kg, og som faar 1,5 til 1,7 kg Mælk pr. F.E. i Kornet efter dettes Proteinindhold, han opnaar en Betaling for Kornet paa over 50 Øre pr. kg.

Det er nu meget morsomt at se, at Sekretær Fogh trods sin Benægtelse af disse Grænseberegningers Berettigelse ved netop en saadan Beregning naar til at vise, at den af ham anførte Svinebesætning ikke kan betale 60 Kr. pr. hkg Korn, nej, det er netop det, jeg har anført, han beviser det samme, som jeg gør, thi de fem smaa Svin, som er smaa Pattegrise, da han afsætter 4 Tdr. pr. Gris til deres Opfodring, de kan netop ikke betale 60 Kr., men kun 40—45 Kr. pr. hkg. Men det kan de ogsaa betale: $5 \times 4 \times 40 = 800$ Kr. i Foderudgifter trukket fra 5×230 Kr. = 1150 Kr. giver 350 Kr. i Overskud eller til Betaling for Grisene.

Men nu kunde Sekretær Fogh jo prøve paa i Stedet for de fem smaa Grise at sælge de fem, der mangler 1 Td. Korn for at naa fuld Vægt, og han vilde saa opdage, at de, som jeg har beregnet, paa Grund af Vægttillæget kan betale op mod 60 Kr. pr. Td. Sæd. Og det er netop den Situation, mange Landmænd har været i, hvad der ses af Kornprisen. Den enkelte Landmand er netop saa klog, at han kan regne ud, hvor meget han kan staa sig ved at betale for Kornet for at gøre et Hold Svin færdige, men det ses af Svinebestandens Nedgang, at han ogsaa er klar over, at hvis han skal købe Korn til 60 Kr., skal han ikke begynde igen med et nyt Hold Svin.

Sekretær Foghs Betragtningensmaade er mærkeligt virkelighedsfjern, man kan jo dog blot betragte Pris- og Produktionsudviklingen for at se, hvorledes hele Prisdannelsen foregaar, eventuelt kan man drøfte Problemet med nogle praktiske Landmænd og faa dem til at forklare, hvorfor de betaler 60 Kr. for Tønden af Kornet. Enten Kornprisen er 40 Kr. eller 60 Kr., betales den naturligvis kun, fordi Køberne finder det fordelagtigt at betale denne Pris.

Til Sekretær Foghs Bemærkninger om Prisfastsættelsen skal jeg anføre, at baade Smør- og Flæskeprisen pr. 17. Juli 1940 betingede en Kornpris paa 26—28 Kr., og det var jo den store Fortjeneste paa det Korn, der fodredes op til Svinene i Trediverne, der var Anledning til Striden om Svinekortene, og med Afspærringen og Svinereguleringens Bortfald maatte Kornet gaa op i 26—28 Kr., det betingede den dagældende Svinepris. De siden da forøgede Husdyrpriser, der har drevet Kornprisen yderligere op, har intet med Kornloven at gøre.

Jeg mener ikke noget Sted at have anført, at de store Gaarde lider et økonomisk Tab paa Kornloven, lige som jeg forøvrigt vil vende mig mod den Opfattelse, som enkelte større Landmænd undertiden fremsætter, at Kornloven betyder en Særskat af saa og saa mange Millioner paa det større Landbrug, eller at de understøtter Forbrugerne o. s. v. Kornloven begrænser deres Fordel, men det er noget andet end, at den paafører dem Tab.

Sekretær Foghs Skattetal beviser, hvad jeg har anført, at Indtægtsfremgangen er stigende med Produktionsmulighederne og dermed med Ejendommens Areal, fordi de gunstige Priser og især de høje Husdyrproduktpriser betinger Fortjeneste paa Produktionen; det er disse sidste Priser, der giver Fortjenesten paa 85—90 pCt. af Produktionen.

Endelig skal jeg til Sekretær Foghs Slutningsbemærkninger sige, at han maa ikke tro, at han er ene om at se Skævheden og det yderst betænkelige i hele Prisudviklingen her i Landet under Krigen; det er vi en Del, der nok er klare over og ikke mindst af Hensyn til Landbruget. Det, jeg har vendt mig imod, er, at man har været tilbøjelig til at give Landbruget og Landbrugspriserne Hovedansvaret for den ulykkelige Udvikling, hvad der ikke er rigtigt, og det er naturligvis lige saa fejlagtigt at ville fremstille Udviklingen saaledes, at det er Kornloven, der er Skyld i denne, naar det vitterligt er de høje Husdyrproduktpriser, der aldeles overvejende har trukket Fortjenesten op.

Og iøvrigt ønsker jeg at tilføje, at jeg ikke med mine Betragtninger har gjort mig til Talsmand eller Pennefører for eller